

De opdrachtbevestiging: instrument voor transparantie en vertrouwen

TPV 2023/48

1. Inleiding

Met de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen (hierna: WTP) is voor pensioenfondsen de verplichting van een opdrachtbevestiging geïntroduceerd. De opdrachtbevestiging is een extra stap in het proces van opdrachtaanvaarding. De opdrachtbevestiging is bedoeld om te borgen dat werkgever of sociale partners (hierna: sociale partners) en het pensioenfonds op voorhand hetzelfde beeld hebben bij de opdracht die de sociale partners aan het pensioenfonds verstrekken en de gevolgen van de arbeidsvoorwaardelijke keuzes voor de deelnemers. Het bevat tevens de onderbouwing van de keuzes die het pensioenfonds heeft gemaakt bij de invulling van onderdelen van de pensioenregeling. Dit artikel beschrijft het wettelijke kader voor de opdrachtbevestiging, gaat in op de (beleids)uitingen van de AFM en DNB over de opdrachtbevestiging en geeft handvatten en aandachtspunten voor de praktijk ten aanzien van de opdrachtbevestiging.

2. Wettelijk

In de Pensioenwet komt de term opdrachtbevestiging niet voor. De opdrachtbevestiging is wettelijk verankerd via een delegatiebepaling.² Deze is opgenomen in artikel 102a, lid 4, PW:

“Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot dit artikel over onder meer de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten en het proces van opdrachtaanvaarding.”

De opdrachtbevestiging is onderdeel van het proces van opdrachtaanvaarding.³ De wettelijke grondslag voor de opdrachtaanvaarding is artikel 102a, lid 3, PW. Dit artikel maakt onderdeel uit van hoofdstuk 5 PW, dat ziet op algemene bepalingen met betrekking tot pensioenfondsen. Dit betekent dat de opdrachtaanvaarding, inclusief opdrachtbevestiging, alleen van toepassing is op pensioenfondsen. Het bestuur van een pensioenfonds is verantwoordelijk voor de opdrachtaanvaarding en dus ook voor het voldoen aan de nieuwe norm van de opdrachtbevestiging. De opdrachtbevestiging geldt niet voor verzekeraars en premiepensioeninstellingen, omdat zij reeds een compleet contract aanbieden en de inhoud van het contract voor alle betrokken partijen vooraf derhalve duidelijk is.⁴ Boven-

dien moeten verzekeraars en premiepensioeninstellingen voldoen aan het verplichte productontwikkelingsproces, op basis waarvan het aangeboden product moet aansluiten bij de beoogde doelgroep.

2.1 Opdrachtaanvaarding

De opdrachtaanvaarding van artikel 102a PW is van kracht sinds 1 juli 2014. Het artikel is in de Pensioenwet opgenomen door een aangenomen amendement van Kamerlid Omtzigt bij de Wet versterking bestuur pensioenfondsen.⁵ Blijkens de toelichting is met het amendement beoogd dat een pensioenfonds een eenduidige set aan doelstellingen, uitgangspunten en risicohouding vastlegt om te borgen dat bestuur en fondsorganen eenduidig handelen. Dit is een open norm. De toelichting bij het amendement geeft wel aan dat deze elementen zodanig concreet moeten worden vastgelegd, dat ze door alle betrokkenen als uitgangspunt kunnen worden gehanteerd voor onder meer toetsing ten behoeve van de opdrachtaanvaarding. In de relatie met sociale partners moet het pensioenfonds zich zoveel mogelijk inspannen om helder te krijgen welke doelstellingen de sociale partners met de pensioenregeling hebben alvorens de opdrachtaanvaarding plaatsvindt.

Toenmalig staatssecretaris Klijnsma vond het amendement overbodig, maar heeft het oordeel over het amendement aan de Tweede Kamer gelaten. Dat is achteraf gezien wellicht geen gelukkige keuze geweest. Het amendement is met de beste bedoelingen opgesteld, maar heeft in de praktijk tot discussie geleid of pensioenfonds en sociale partners naast de uitvoeringsovereenkomst nog een aanvullende overeenkomst moeten opstellen om de overeengekomen opdracht te bekrachtigen.⁶ De gekozen terminologie van ‘formele opdrachtaanvaarding’ in artikel 102a, lid 3, PW lijkt daar enigszins op te hinten. De heersende opinie in de literatuur is echter dat een aanvullende overeenkomst niet noodzakelijk is. Ik kom hier verderop in dit artikel nog op terug.

2.2 Opdrachtbevestiging

De opdrachtbevestiging is met de WTP geïntroduceerd als extra stap in het proces van opdrachtaanvaarding. De opdrachtbevestiging dient volgens de wetgever twee doelen.⁷ Ten eerste geeft het een onderbouwing van de keuzes die het pensioenfonds heeft gemaakt bij de invulling van onderdelen van de pensioenregeling, zoals de inrichting

⁵ Kamerstukken II 2012/13, 33182, nr. 42.

⁶ Zie onder meer mr. B.T. Broers CPL e.a., ‘Er zijn meerdere wegen die tot de opdrachtaanvaarding leiden’, TPV 2015/30; Mr. M.W.J. Swalef, ‘De opdrachtaanvaarding in het nieuwe pensioenstelsel’, *PensioenMagazine* 2021/6; Mr. M.W. Minnaard, ‘Doelstellingen en uitgangspunten bij de opdrachtaanvaarding door pensioenfondsen’, TPV 2016/3 en mr. M.W.J. Swalef, ‘Reactie: de volgorde der dingen in relatie tot de opdrachtaanvaarding’ met naschrift van mr. M.W. Minnaard, TPV 2016/43.

⁷ Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 151 en Nota van toelichting bij Besluit toekomst pensioenen, *Stb.* 2023, 17, p. 56.

¹ Drs. M.C.D. Janse is als pensioenadviseur werkzaam bij het team Strategie & Expertise van Montae & Partners.

² Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 152.

³ Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 151.

⁴ Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 152.

van de solidariteits- of risicodelingsreserve. Ten tweede moet de opdrachtbevestiging ervoor zorgen dat de sociale partners en het pensioenfonds op voorhand hetzelfde beeld hebben bij de opdracht die de sociale partners aan het pensioenfonds verstrekken en de gevolgen van arbeidsvoorwaardelijke keuzes voor de deelnemers.

De verantwoordelijkheidsverdeling tussen de sociale partners en het pensioenfonds wijzigt met de introductie van de opdrachtbevestiging niet.⁸ Met de opdrachtbevestiging wordt wel het belang van een iteratief proces tussen sociale partners en pensioenfonds bij de totstandkoming van de afspraken ten aanzien van de WTP-transitie onderstreept. Van het pensioenfonds wordt dan ook verwacht dat het gedurende dit proces de effecten van de gemaakte (arbeidsvoorwaardelijke) keuzes voor de deelnemers inzichtelijk maakt aan de sociale partners. De opdrachtbevestiging wordt daarmee gezien als één van de waarborgen bij de WTP-transitie om de belangen van de deelnemers te beschermen.

Het karakter van de opdrachtbevestiging is een informatieverplichting van het pensioenfonds aan de sociale partners. De opdrachtbevestiging betreft dus niet de juridische vastlegging van de gemaakte afspraken tussen pensioenfonds en sociale partners. De uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement is en blijft daarvoor het geëigende document. Aangezien 'slechts' sprake is van een informatiedocument, hebben het verantwoordings- of belanghebbendenorgaan en het intern toezicht geen specifieke rechten ten aanzien van de opdrachtbevestiging zelf. Uiteraard wel ten aanzien van bepaalde onderliggende besluiten.⁹

Blijkens de parlementaire behandeling van de WTP hecht de regering veel belang aan de opdrachtbevestiging. Dat roept de vraag op waarom de regering de opdrachtbevestiging niet expliciet in de Pensioenwet heeft opgenomen, maar 'slechts' via een delegatiebepaling. De regering licht dit verder niet toe. Het is dus enigszins speculeren naar de reden(en). Wellicht dat de opdrachtbevestiging zich moeilijk laat definiëren en daarom gekozen is voor een open norm. Of omgekeerd dat net als bij de opdrachtaanvaarding ook voor de opdrachtbevestiging gekozen is voor een open norm en deze daarom niet expliciet in de Pensioenwet zelf is opgenomen maar alleen in lagere regelgeving. In het verlengde hiervan zou een tweede motivatie kunnen zijn dat de norm van de opdrachtbevestiging nieuw is en zich de komende jaren in de praktijk gaat vormen en ontwikkelen. Het is voor de wetgever doorgaans eenvoudiger om met deze ontwikkelingen mee te bewegen via aanpassingen in lagere regelgeving dan via het wijzigen van de Pensioenwet zelf, omdat voor wijzigingen via lagere regelgeving doorgaans geen medewerking van de Tweede Kamer en Eerste Kamer nodig is. De opdrachtbevestiging is in de basis dus een open norm. Via lagere regelgeving is de open norm echter sterk ingekaderd.

3. Lagere regelgeving

Artikel 28d Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling (hierna BUPW) is gewijzigd aan de opdrachtbevestiging. Zoals eerder aangegeven bepaalt de wet tot *wie* de norm van de opdrachtbevestiging zich richt, namelijk het bestuur van het pensioenfonds. Artikel 28d BUPW bepaalt het *wanneer* en het *wat* van de opdrachtbevestiging.

3.1 *Moment van de opdrachtbevestiging*

Het eerste lid van artikel 28d BUPW bepaalt dat het pensioenfonds uiterlijk bij de opdrachtaanvaarding én bij iedere ingrijpende wijziging de sociale partners informeert over inhoudelijke keuzes die zijn gemaakt bij de invulling van de pensioenregeling. Dit geldt ten minste – voor zover van toepassing – voor de onderdelen risicohouding, solidariteits- of risicodelingsreserve, toedelingsregels bij de solidaire premieovereenkomst, projectierendement of de vaste daling en spreidingssystematiek met betrekking tot financiële mee- en tegenvallers. In de praktijk zal deze informatie binnen het iteratieve proces tussen sociale partners en pensioenfonds overigens naar verwachting ook al stap voor stap eerder worden uitgewisseld. Uit het eerste lid kan worden afgeleid dat de opdrachtbevestiging geen eenmalige exercitie in het kader van de WTP-transitie is, maar een structurele plaats in de Pensioenwet krijgt. De opdrachtbevestiging moet door het pensioenfonds worden verstrekt in geval van een nieuwe of gewijzigde opdracht én bij ingrijpende wijziging van de pensioenovereenkomst. Van dit laatste is in ieder geval sprake als de gewijzigde pensioenovereenkomst impact heeft op de (verwachte) pensioenuitkeringen en de kans dat de door sociale partners afgesproken pensioendoelstelling wordt behaald.¹⁰

3.2 *Inhoud van de opdrachtbevestiging*

Op grond van het tweede lid van artikel 28d BUPW moeten pensioenfondsen de keuzes ten aanzien van de vormgeving van de pensioenregeling, inclusief de hiervoor genoemde onderdelen, onderbouwen. Dit geldt zowel voor de verschillende onderdelen afzonderlijk als in onderlinge samenhang bezien. In de onderbouwing moet *ten minste* terugkomen hoe de invulling van de pensioenregeling aansluit op de opdracht en doelstellingen van sociale partners, hoe het risicopreferentie-onderzoek, wetenschappelijke inzichten en de deelnemerskenmerken zijn vertaald naar een risicohouding en hoe de invulling van de pensioenregeling aansluit op de vastgestelde risicohouding per leeftijdscohort. Ook moet aan de hand van verschillende scenario's inzicht worden gegeven in de effecten van de vormgeving van de pensioenregeling op de verwachte pensioenen voor verschillende leeftijdscohorten en dient te worden gemotiveerd in welke mate de voorgenomen pensioenregeling aansluit op de wensen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Bij dit

⁸ Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 293.

⁹ Nota van toelichting bij Besluit toekomst pensioenen, *Stb.* 2023, 17, p. 58.

¹⁰ Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 7, p. 26 en Nota van toelichting bij Besluit toekomst pensioenen, *Stb.* 2023, 17, p. 58.

laatste moet rekening worden gehouden met de samenstelling van de fondspopulatie.

De eerste twee leden van artikel 28d BUPW hebben betrekking op onderdelen waarbij de verantwoordelijkheid voor de invulling bij het pensioenfonds ligt. Het derde lid schrijft voor dat het pensioenfonds bij de opdrachtbevestiging ook informeert over de gevolgen van de keuzes die door sociale partners zijn gemaakt. Daarbij gaat het in ieder geval om de impact op de uitvoerbaarheid en uitvoeringskosten. In het geval van een solidaire premieovereenkomst moet tevens de kans worden aangegeven dat met de door sociale partners vastgestelde premie de door sociale partners vastgestelde pensioendoelstelling wordt behaald.

3.3 Toezicht op de opdrachtbevestiging

Het vierde en laatste lid van artikel 28d BUPW bepaalt dat de toezichthouder regels kan stellen ten aanzien van de wijze waarop het pensioenfonds de informatie aan de toezichthouder verstrekt. Het toezicht op de opdrachtbevestiging ligt primair bij DNB, maar bij de AFM voor de effecten op de (verwachte) pensioenen voor verschillende leeftijdscohorten en de onderbouwing van de passendheid van de gevolgen van de invulling van de pensioenregeling voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. De toezichthouders hebben de bevoegdheid om de opdrachtbevestiging op te vragen bij pensioenfondsen.¹¹

4. Beleidsuitingen toezichthouders

De externe toezichthouders DNB en de AFM hebben allebei een beleidsuiting gepubliceerd over de opdrachtbevestiging.

4.1 DNB-factsheet

Op 20 oktober 2023 heeft DNB een Factsheet opdrachtbevestiging gepubliceerd.¹² De factsheet is niets anders dan een weergave van de wettelijke voorschriften ten aanzien van de opdrachtbevestiging. DNB benadrukt daarbij dat het doel van de opdrachtbevestiging is om de transparantie over de verleende en aanvaarde opdracht te bevorderen en dat de opdrachtbevestiging daarmee een andere functie heeft dan de uitvoeringsovereenkomst.

4.2 AFM-Leidraad

Op 5 juli 2023 heeft de AFM de Leidraad opdrachtbevestiging gepubliceerd. De Leidraad vormt geen wet- of regelgeving, maar is een beleidsuiting van de AFM om de praktijk richting en duiding te geven bij de norm van de opdrachtbevestiging.¹³ De Leidraad is tot stand gekomen in overleg met de pensioensector. De pensioensector vindt het vooral belangrijk dat voldoende ruimte wordt geboden om de opdrachtbevestiging te laten aansluiten bij de situatie van het pensioenfonds. Hier is gehoor aan gege-

ven door onder meer de wijze waarop pensioenfondsen met de opdrachtbevestiging informatie delen met de sociale partners vormvrij te laten. Het moet daarbij wel duidelijk zijn voor sociale partners waar de betreffende informatie gevonden kan worden. Dit kan zijn in een separaat opdrachtbevestigingsdocument, maar ook in een bijlage bij een bestaand document.¹⁴ Zoals hiervoor aangegeven, houdt de AFM toezicht op een tweetal onderdelen van de opdrachtbevestiging. De Leidraad van de AFM focust zich dan ook op deze twee onderdelen.

4.2.1 Inzichtelijk maken effecten van keuzes op verwachte pensioenen

Het eerste onderdeel betreft de effecten op de (verwachte) pensioenen voor verschillende (leeftijds)cohorten. De AFM verwacht hierbij dat zowel de effecten van de verschillende onderdelen afzonderlijk als de pensioenregeling in zijn geheel inzichtelijk worden gemaakt aan de hand van verschillende scenario's. Als afzonderlijke onderdelen gelden ten minste de risicohouding, solidariteits- of risicodelingsreserve, toedelingsregels bij de solidaire premieovereenkomst, projectierendement of vastdaling en spreidingssystematiek met betrekking tot financiële mee- en tegenvallers. Bij de keuze van de scenario's, maar ook bij de keuze van de maatmensen en de presentatiewijze (bijvoorbeeld het verloop van de pensioenuitkering of jaar-op-jaar veranderingen) is het van belang om rekening te houden met de fondspopulatie. Het is zaak om niet alleen naar 'gemiddelden' te kijken, maar bijvoorbeeld ook naar minder waarschijnlijke scenario's en kwetsbare deelnemers.¹⁵

Keuze maatmensen

Het is aan het pensioenfonds om zorgvuldig af te wegen naar hoeveel maatmensen wordt gekeken en welke criteria worden gehanteerd bij het vaststellen van de maatmensen. De AFM geeft in overweging om in ieder geval te kijken naar de effecten van (onderdelen van) de pensioenregeling voor verschillende leeftijdscohorten en voor verschillende inkomenscategorieën.¹⁶ Indien sprake is van een basisregeling en excedentregeling, is het raadzaam om maatmensen te kiezen die alleen deelnemen in de basisregeling en maatmensen die deelnemen in zowel de basisregeling als excedentregeling.

Keuze scenario's

Het pensioenfonds kan zelf bepalen voor hoeveel scenario's de effecten van (onderdelen van) de pensioenregeling inzichtelijk worden gemaakt. De AFM benadrukt dat het doorrekenen van tweeduizend of tienduizend scenario's waaruit vervolgens een optimistisch, verwacht en pessimistisch scenario wordt gedestilleerd, in het kader van de opdrachtbevestiging niet noodzakelijk is. Volgens de AFM kan het doeltreffender zijn om slechts een aantal zorgvuldig gekozen scenario's door te rekenen.¹⁷

11 Nota van toelichting bij Besluit toekomst pensioenen, *Stb.* 2023, 17, p. 58.

12 <https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht/sectoren/pensioenfondsen/verzamel pagina-transitie-wet-toekomst-pensioenen/besluitvorming-en-invaren/factsheet-opdrachtbevestiging/>.

13 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 5.

14 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 2.

15 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 3.

16 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 11 en 12.

17 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 12.

Kwantitatieve weergave-effecten

Bij doorrekeningen in het kader van de opdrachtbevestiging kan uit oogpunt van efficiency gebruik worden gemaakt van eerdere berekeningen die gedurende het WTP-transitieproces zijn opgesteld. Het kan daardoor zijn dat de berekeningen ten aanzien van verschillende onderdelen niet allemaal op dezelfde uitgangspunten zijn gebaseerd. Voor de AFM is dit acceptabel, mits dit niet leidt tot wezenlijk andere observaties bij de effecten.¹⁸ Datzelfde geldt voor beperkte verschillen tussen de voorlopige inrichting van onderdelen van het pensioencontract waarop de eerdere berekeningen zijn gebaseerd en de uiteindelijke definitieve inrichting op basis van het samenstel van alle verschillende onderdelen. De AFM staat het uit praktische overwegingen bovendien toe om het inzichtelijk maken van de effecten van onderdelen van het pensioencontract te combineren in één doorrekening, indien de keuzes ten aanzien van die specifieke onderdelen bij de besluitvorming ook in onderlinge samenhang zijn gezien en de effecten van die onderdelen op het verwachte pensioen elkaar gedeeltelijk opheffen. Tot slot mag een pensioenfonds voor de effecten op de verwachte pensioenen (mede) verwijzen naar het transitieplan van de werkgever of sociale partners.

Kwalitatieve beschrijving effecten

Het is niet verplicht om voor alle onderdelen de effecten van de keuzes kwantitatief inzichtelijk te maken. Een kwalitatieve beschrijving van de effecten kan voor sommige onderdelen volstaan.¹⁹

4.2.2 *Onderbouwing passendheid gevolgen pensioenregeling*

Bij het tweede onderdeel, de onderbouwing van de passendheid van de gevolgen van de invulling van de pensioenregeling voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, benadrukt de AFM dat het alleen toetst op de onderbouwing van de mate van passendheid. De AFM velt geen oordeel over de passendheid van de pensioenregeling zelf.²⁰

In de onderbouwing van de passendheid dient het pensioenfonds ten minste relevante informatie op te nemen over de deelnemerspopulatie, rekening te houden met de door sociale partners aangeboden opdracht, aandacht te hebben voor de verschillende onderdelen van de pensioenregeling en de pensioenregeling als geheel – dat wil zeggen de arbeidsvoorwaardelijke invulling en de invulling vanuit het pensioenfonds – en te motiveren waarom naar het oordeel van het pensioenfonds voldaan is aan de norm van evenwichtige belangenafweging.²¹ De onderbouwing van de passendheid is een verantwoordelijkheid van het pensioenfonds en hiervoor kan dus geen verwijzing plaatsvinden naar documentatie – zoals het transitieplan – van werkgever of sociale partners.²²

5. Toepassing in de praktijk

Er zijn meerdere wegen die naar Rome leiden. Dat geldt ook voor de opdrachtbevestiging, aangezien dit in de basis een open norm is en pensioenfonds tot op zekere hoogte de ruimte wordt geboden om hier zelf concreet invulling aan te geven. Hieronder geef ik een aantal handvatten en aandachtspunten mee bij de vormgeving van de opdrachtbevestiging.

5.1 *Overeenkomst of informatiedocument?*

De wet- en regelgeving en beleidsuitingen van de toezichhouders zijn op dit punt helder. In tegenstelling tot de uitvoeringsovereenkomst, is de opdrachtbevestiging geen overeenkomst maar ‘slechts’ een informatiedocument.²³ Met de introductie van de opdrachtbevestiging, als sluitstuk van het opdrachtaanvaardingsproces, wordt daarmee naar mijn mening de heersende opinie in de literatuur bevestigd dat voor de formele opdrachtaanvaarding geen aanvullende overeenkomst nodig is.

5.2 *Separaat document of bijlage bij ander fondsdocument?*

Zoals eerder aangegeven kan de opdrachtbevestiging in een separaat document worden vastgelegd maar ook in een bijlage bij een bestaand document, zolang voor de sociale partners maar duidelijk is waar de betreffende informatie gevonden kan worden. Persoonlijk ben ik voorstander van een separaat opdrachtbevestigingsdocument. Dat geeft duidelijkheid en kan bovendien ook symbolische waarde hebben. Een separaat document heeft (gevoelsmatig) immers meer status en gewicht dan een bijlage bij een ander fondsdocument. Zeker met het oog op de doelstellingen van de opdrachtbevestiging – transparantie geven (over gemaakte keuzes) en vertrouwen bieden (dat sociale partners en pensioenfonds elkaar goed hebben begrepen) – kan dat geen kwaad.

5.3 *Zelfstandig leesbaar document of verwijzingen naar andere fondsdocumenten?*

De informatie in de opdrachtbevestiging zal gedeeltelijk overlap hebben met informatie die in andere documentatie van het pensioenfonds, en eventueel van de sociale partners, is opgenomen. Denk bijvoorbeeld aan het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst/het uitvoeringsreglement, de ABTN, het transitieplan en het implementatieplan. Ieder van deze documenten dient zijn eigen doel. Dat laat onverlet dat informatie in de verschillende fondsdocumenten op het moment van de opdrachtbevestiging deels wel identiek kan – en eigenlijk ook zou moeten – zijn. Normaal gesproken kan in een dergelijke situatie overwogen worden om te verwijzen naar informatie in andere fondsdocumenten. Voor de opdrachtbevestiging vind ik dit minder voor de hand liggen. Bij verwijzingen geldt immers doorgaans dat een aanpassing in het bron-document doorwerkt naar de documenten die verwijzen naar het bron-document. Met andere woorden: er is sprake van een dynamische verwijzing. Bij de opdrachtbevestiging

18 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 12.

19 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 12.

20 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 13.

21 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 13.

22 AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 15.

23 Nota van toelichting bij Besluit toekomst pensioenen, *Stb.* 2023, 17, p. 57.

ging gaat het er juist om dat duidelijk is welke overwegingen ten grondslag hebben gelegen aan de vormgeving van de pensioenregeling, inclusief de consequenties/effecten daarvan, ten tijde van de opdrachtaanvaarding en -bevestiging. Dit richt zich derhalve op één specifiek moment in de tijd. Met een zelfstandig leesbaar document kan op ieder toekomstig moment eenvoudig worden teruggepakt naar de situatie zoals die van toepassing was op het moment van de opdrachtbevestiging, zonder dat het beeld wordt vertroebeld door verwijzing naar documenten die in de tussentijd eventueel al zijn aangepast.

5.4 **Hoe zou de opzet van de opdrachtbevestiging eruit kunnen zien?**

De opdrachtbevestiging is geen eenmalige exercitie. Bij een nieuwe of gewijzigde opdracht én bij ingrijpende wijziging van de pensioenovereenkomst dient een (vernieuwde) opdrachtbevestiging plaats te vinden. Ik geef pensioenfondsen daarom in overweging om na te denken over een template opdrachtbevestiging dat niet alleen voor de WTP-transitie, maar ook voor opdrachtbevestigingen die daarna plaatsvinden, gehanteerd kan worden. De opzet van de opdrachtbevestiging zou, deels voortbordurend op de suggesties van de AFM,²⁴ kunnen bestaan uit:

- een hoofdstuk waarin het doel en reikwijdte van de opdrachtbevestiging wordt beschreven;
- een hoofdstuk waarin de doelstellingen en randvoorwaarden worden weergegeven:
 - doelstellingen en randvoorwaarden van de sociale partners, zoals die door het pensioenfonds zijn begrepen;
 - doelstellingen en randvoorwaarden van het pensioenfonds. Voorbeelden zijn (niet limitatief): voldoen aan wet- en regelgeving, zoveel mogelijk tegemoetkomen aan de wensen van de sociale partners, aansluiten bij de vastgestelde risicohouding, evenwichtig afwegen van de belangen van betrokkenen, een uitvoerbare pensioenregeling, een uitlegbare pensioenregeling, een kostenefficiënte pensioenregeling en – in geval van verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen – een pensioenregeling die de verplichtstelling rechtvaardigt.
 - de risicohouding zoals vastgesteld door het pensioenfonds:
 - de uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek, de wetenschappelijke inzichten en de deelnemerskenmerken die zijn betrokken bij het vaststellen van de risicohouding;
 - de wijze waarop deze elementen door het pensioenfonds zijn gewogen en vertaald naar de risicohouding per leeftijdscohort;
 - de door het pensioenfonds vastgestelde risicohouding per leeftijdscohort.
- een hoofdstuk waarin de consequenties van arbeidsvoorwaardelijke keuzes bij de vormgeving van de pensioenregeling worden weergegeven;
 - Per afzonderlijk onderdeel van de pensioenregeling (eventueel een combinatie van onderdelen) dat een arbeidsvoorwaardelijke invulling betreft, worden:
 - de consequenties weergegeven langs de meetlat van de vastgestelde doelstellingen en randvoorwaarden. Dat zal in hoofdzaak een kwalitatieve beschrijving zijn;
 - desgewenst aanvullend weergegeven de effecten van de arbeidsvoorwaardelijke keuzes in kwantitatieve zin, indien en voor zover het pensioenfonds over die kwantitatieve inzichten beschikt.
- een hoofdstuk waarin de consequenties van keuzes ten aanzien van de nadere invulling van het pensioencontract door het pensioenfonds worden weergegeven.
 - Per afzonderlijk onderdeel (eventueel een combinatie van onderdelen) dat een nadere invulling door het pensioenfonds betreft – waaronder ten minste de regels ten aanzien van de solidariteits- of risicodelingsreserve, de toedelingsregels, het projectierendement of de vaste daling en de spreidingsystematiek voor financiële mee- en tegenvallers:
 - worden de consequenties weergegeven langs de meetlat van de vastgestelde doelstellingen en randvoorwaarden. Dat zal in hoofdzaak een kwalitatieve beschrijving zijn.
 - worden de effecten weergegeven op de verwachte pensioenen voor de verschillende leeftijdscohorten;
 - wordt de onderbouwing opgenomen in welke mate de vormgeving passend is voor de (gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden, inclusief motivering waarom voldaan is aan de norm van evenwichtige belangenafweging en hoe de vormgeving past bij de vastgestelde risicohouding.
- een hoofdstuk waarin de consequenties van alle keuzes in samenhang worden weergegeven.
 - Voor de pensioenregeling als geheel:
 - worden de consequenties weergegeven langs de meetlat van de vastgestelde doelstellingen en randvoorwaarden. Dat zal in hoofdzaak een kwalitatieve beschrijving zijn.
 - worden de effecten weergegeven op de verwachte pensioenen voor de verschillende leeftijdscohorten;
 - wordt de onderbouwing opgenomen in welke mate de vormgeving passend is voor de (gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden, inclusief motivering waarom voldaan is aan de norm van evenwichtige belangenafweging en hoe de vormgeving past bij de vastgestelde risicohouding.

²⁴ AFM Leidraad opdrachtbevestiging van 5 juli 2023, p. 14.

5.5 **Welke voorbereidende acties voor de opdrachtbevestiging kunnen al worden genomen?**

Uiterlijk op 1 januari 2025 start het proces van opdracht-aanvaarding bij een pensioenfonds. Uiterlijk per 1 juli 2025 is de opdrachtaanvaarding afgerond en start de implementatiefase. Het ligt dan ook voor de hand – ook in de optiek van de AFM – dat uiterlijk op 1 juli 2025 de opdrachtbevestiging is verstrekt. Het is naar mijn mening echter zinvol om niet pas bij de start van het opdrachtaanvaardingsproces te beginnen met het opstellen van een conceptopdrachtbevestiging. In feite kan nu al gestart worden met de voorbereidende werkzaamheden, omdat gaandeweg door het iteratieve WTP-proces al voorlopige keuzes gemaakt zullen worden ten aanzien van de vormgeving en inrichting van de nieuwe pensioenregeling.

In de praktijk zie ik als good practice dat sommige pensioenfondsen werken met een logboek of verantwoordingsdocument (hierna: audit trail), waarin nauwkeurig wordt vastgelegd welke voorlopige keuzes op welk moment zijn gemaakt en hoe deze keuzes tot stand zijn gekomen. Daarbij wordt enerzijds kort het proces vastgelegd, inclusief de wijze waarop de relevante stakeholders zijn betrokken. Anderzijds worden de voorlopige keuzes inhoudelijk onderbouwd, zowel met de uitkomsten van kwantitatieve analyses als met kwalitatieve overwegingen. Een dergelijke audit trail maakt het straks relatief eenvoudig om de opdrachtbevestiging op te stellen, omdat veel van de elementen die in de opdrachtbevestiging moeten worden opgenomen dan overgenomen kunnen worden uit de audit trail. Het dwingt een pensioenfonds bovendien vanaf het begin van het proces nadrukkelijk aandacht te besteden aan de elementen die ten minste moeten terugkomen in de opdrachtbevestiging, zoals de uitvoerbaarheid en de uitvoeringskosten, in plaats van hier pas bij de opdrachtaanvaarding concreet naar te kijken. Het mooie van de audit trail is daarnaast dat hier de vruchten van geplukt kunnen worden voor verschillende doeleinden. Niet alleen bij het opstellen van de opdrachtbevestiging, maar bijvoorbeeld ook bij de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie, het opstellen van het implementatieplan en het invullen van het invaarsjabloon ten behoeve van DNB.

6. **Tot slot**

Pensioenfondsen hebben binnen de wettelijke kaders ruimte om invulling te geven aan de opdrachtbevestiging. Pensioenfondsen kunnen de opdrachtbevestiging als formaliteit beschouwen, maar het kan ook gezien worden als kans om transparantie en vertrouwen uit te stralen richting de sociale partners. En kansen zijn er nu eenmaal om benut te worden.